



Secretariaat:
Griffensteijnseplein 22
3703 BG Zeist
T: 06-46082657
KvKnr.:30250364
Gironr.: 5803512
E: beterzeist@gmail.com
W: www.beterzeist.nl

Aan de gemeente Zeist,
t.a.v. de gemeenteraad
t.a.v. Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Zeist, 20-07-2016

Betreft: Zienswijze ontwerp bestemmingsplan juni 2016
“Houtenergiestation Zeist Dijnselhoek”
NL.IMRO.0355.BPhoutenergiestz-OW01

Geachte Raad,

Inleiding

Stichting Beter Zeist heeft kennis genomen van het ontwerpbestemmingsplan “Houtenergiestation Zeist Dijnselhoek”. Het bestemmingsplan maakt een houtenergiestation mogelijk, hierna te noemen het “HES”. Het is gepland tussen het zwembad Dijnselburg en de A28 op een plek waar nu nog bos aanwezig is. De warmte die met de verbranding van houtsnippers in het houtenergiestation opgewekt wordt, maximaal 4.1 MW, zal worden gebruikt voor een aan te leggen warmtenet ten behoeve van het bestaande zwembad Dijnselburg, de nabij gelegen sporthallen, circa 1.100 appartementen in ten minste twee flatgebouwen in Vollenhove, de L-flat en de Geroflat. Verder vindt overleg plaats over aansluiting van de Montessoriflat, vastgoedexploitant Lisman en de Torenflat. Secundair wordt nog maximaal 1 MW aan elektriciteit opgewekt. Volgens het ontwerp BP wordt met het HES een hoog rendement van meer dan 90% bereikt. De resterende verbrandingsgas zal worden afgevoerd en toegepast in de wegenbouw. Volgens mondelinge mededeling van Bio Forte BV zal het afvangstof (vlieggas) zo mogelijk worden gemengd met de verbrandingsgas of anders worden gestort.

Het HES past binnen het beleid duurzaamheid zoals opgenomen in het Coalitieakkoord 2014-2018 en in de Uitvoeringsagenda “Samen kansen pakken”. De gemeente wil met een dergelijk station het gebruik van duurzame energie in Zeist een impuls geven. Volgens de opgestelde verwachting wordt jaarlijks een reductie gerealiseerd in de CO₂-uitstoot, vergelijkbaar met 20 miljoen autokilometers. Voor de woningcorporaties is medewerking met name interessant als het voor de bewoners van hun flats een verlaging van hun maandelijkse energielasten betekent. De corporaties kunnen echter altijd (tijdelijk) overschakelen op warmte door gas, omdat de (huidige) gasverwarmingketels en de gasaansluiting gebruiksklaar blijven. Dit kan bijvoorbeeld nodig zijn bij een piekbelasting in geval van een strenge winter of bij onderhoud van de hout gestookte ketels.

Het inzetten op duurzame energie is in principe een positieve zaak. Dat geldt in het bijzonder voor energieproductie die niet leidt tot de uitstoot van veel CO₂ en andere broeikasgassen.

Het verbranden van (rest)biomassa c.q. (rest)hout zou onder voorwaarden ook kunnen. Dat geldt wanneer er voldoende waarborgen zijn voor een duurzame en ecologisch verantwoorde productie ervan en de landbouwproductie niet in het gedrang komt. Het plan geeft ons aanleiding tot de volgende opmerkingen en (kritische) vragen die nog niet beantwoord zijn. Vooral het feitelijk netto-milieurendement en de afhankelijkheid van de SDE+ overheidssubsidie vormen risico's voor een duurzame energieproductie. Vandaar dat een meerderheid van de Tweede Kamer de subsidie wil opschorten en het bijstoken van biomassa (houtstook)¹ niet verder wil faciliteren.

1 Netto milieurendement HES

Het milieurendement wordt mede bepaald door de mogelijkheden van herplant van de voor de houtsnippers gekapte bomen en het warmteverlies in het transport- en distributienetwerk. In verband met het SDE+ subsidie² op verbranding van "houtpellets" (zaagsel, schaafsel en houtpoeder) is de internationale handel van deze houtpellets een gouden business geworden. Volgens Eurostat-cijfers³ kon in 2014 het Europese aanbod bij lange na niet voldoen aan de vraag. Daardoor werden vooral uit de VS en Canada veel extra houtpellets geïmporteerd. De productie aldaar ging omhoog door de bouw van nieuwe fabrieken. In dat verband waarschuwde Greenpeace al in 2011 voor de kaalkap van Canadese bossen. Het certificeren van duurzame bosbouw met behulp van een (FSC-)keurmerk zou dat moeten ondervangen. Maar papier is geduldig en de praktijk is weerbarstig. Wat het energierendement van de totale installatie betreft is het interessant de situatie in Utrecht te vermelden. Daar gaat bij de stadsverwarming tot 30% van de geproduceerde warmte verloren als gevolg van transport en distributie. Volgens mededeling van Bio Forte BV gaat het bij het energiestation niet om pellets, maar om houtsnippers.

Vragen ad 1

1. In hoeverre is er een realistische garantie dat er - waar dan ook - een equivalent van de hoeveelheid verbruikte houtsnippers feitelijk aan bos zal worden herplant?
2. In hoeverre is een dergelijke garantie juridisch en qua beleid permanent verankerd?
3. Wordt bij de uiteindelijke verwachting van het nettorendement op basis van ervaringsgegevens rekening gehouden met warmteverlies als gevolg van transport, distributie en onderhoud van de warmteleidingen? Hoe groot is dat verlies?
4. Wat betekent een gebleken lager netto rendement voor de eindgebruikers?

¹ Met het in februari 2016 aannemen van de op 17 december 2015 door de PvdA en GL ingediende motie geeft de Tweede Kamer aan dat ze wil dat de geplande 3 miljard euro bijstooksubsidie tot 2023, wordt opgeschort zolang er nog geen duidelijkheid is over het wel/niet openhouden van nieuwe kolencentrales (waar hout wordt bijgestookt). Daarnaast dient er ook eerst duidelijkheid te komen over hoe de vergaande CO2-reductie ingevuld gaat worden. Het bijstoken van biomassa zou dan niet meer aan de orde zijn. Een meerderheid in de Kamer wil daarover dus eerst duidelijkheid, voordat er miljardensubsidies verbrand kunnen worden in kolencentrales. Bron: Follow the money, 3-02-2016

² Zo blijken de in de praktijk bijgestookte houtpellets namelijk een stuk duurder dan kolen, waardoor er veel subsidie aan te pas moet komen om het gebruik ervan te stimuleren. Het nieuwe vastgestelde SDE-tarief voor biomassa bijstook bedraagt 11,4 cent per kilowattuur. In Denemarken is er in 2015 al een windpark (Rev 3 Horns van Vattenfall op zee) gegund voor 10,3 cent. Dat ligt dus al 1 cent onder het biomassa bijstook-tarief. De subsidie wordt vervolgens letterlijk verbrand en het geld vloeit weg naar het buitenland. Dit gebeurt zonder dat er ook maar iets van een leercurve optreedt of een duurzame energie-infrastructuur wordt opgebouwd, zoals wel gebeurt bij windmolens en zonneenergie. Uit artikel: *Verbranden van miljarden aan belastinggeld staken*, Dennis Mijnheer, Blad Follow the Money, 3-02-2016. Zie verder ook een artikel 15-06-2016

³ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Forestry_statistics_in_detail

2 Beschikbaarheid brandstof

Volgens mondelinge mededeling van Bio Forte BV gaat het bij het energiestation om laagwaardig (afval)hout van vooral groenbedrijven uit de regio (circa 50 km² in de omtrek.) Er zullen contracten moeten worden gesloten over het aanleveren van houtsnippers en die met andere energiebronnen zullen moeten worden aangepast. In het ontwerp BP staat niet of er een substantiële behoefte is aan een extra voorziening voor het verbranden van hout(snippers). Volgens de mondelinge mededeling van Bio Forte BV wel.

Vragen ad 2

1. Zijn er recente gegevens (uit onderzoek) bekend over de beschikbaarheid van hout(snippers) uit de regio?
2. Heeft een eventueel tekort aan brandstof voor het HES effect op het voortbestaan van het HES?
3. Wat betekent het eventueel verdwijnen van de SDE+ subsidieregeling voor het aanbod van hout(snippers)?

3 Effect van het HES op luchtkwaliteit

De rookgassen van het HES zullen met behulp van geavanceerde reinigingstechnieken worden gereinigd. Een explicatie van de te gebruiken technieken is in het plan niet opgenomen. Dat maakt het beoordelen van de uitstoot van gassen en stof onmogelijk. Een installatie tot 5 MW dient te voldoen aan de eisen die in het Activiteitenbesluit zijn opgenomen. Bio Forte BV dient dat in het kader van de Omgevingsvergunning aan te tonen. Ook tijdens het productieproces zal de lokale overheid (c.q. de Omgevingsdienst Regio Utrecht) dit controleren. Wel zullen enkele malen per jaar start/stops van het HES rookontwikkeling kunnen veroorzaken.

In bijlage 2, versie 2 van het ontwerp BP staan in een rapport van 26 mei 2016 de verwachte effecten van de uitstoot van fijnstof (PM 10) en NO_x van de bio-energie installatie. In de Wet Luchtkwaliteit wordt inderdaad vooral aandacht besteed aan deze genoemde stoffen. De regelgeving is verder uitgewerkt in onderliggende Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en Ministeriële Regelingen.

Bij verbranding van hout komen ook andere stoffen vrij zoals het zeer gevaarlijke ultra fijnstof (PM 2,5) en mogelijk kankerverwekkende stoffen PAK's (polycyclische aromatische koolwaterstoffen) en verder dioxine en koolmonoxide (CO). Dergelijke stoffen hebben invloed op de gezondheid van mensen en extra nadelige effecten voor lijdende aan een chronische longziekte zoals astma of COPD (chronische bronchitis en longemfyseem), maar ook voor gezonde kinderen en ouderen. Dit wordt steeds nadrukkelijker aangegeven door deskundigen van GGD's, het Longfonds en de Vereniging Leefmilieu. Zij vragen dan ook om stevige maatregelen om de toenemende gevaren van vooral houtstook en houtrook te beteugelen. 26% van de aerosolemissies (ultra fijnstof PM 2.5) in Nederland komt voor rekening van houtstook⁴. In 2008 is de Europese regelgeving voor fijnstof (PM 10) uitgebreid met grens- en streefwaarden voor de ultra fijnstof (PM_{2,5}). Houtstook zorgt voor een aanzienlijke achtergrondconcentratie van (ultra) fijnstof in Nederland en ook in deze regio. Volgens een recente peiling heeft 10% van de Nederlanders grote last van houtstook⁵. De luchtkwaliteit in Zeist voldoet ook mede daarom lang niet aan de stringenter

⁴ Cijfers 2013 Teesing: www.dustentry.nl Dit spoort met de emissieregistratie vanwege de Rijksoverheid.

⁵ Rapport Motivaction in opdracht van Milieu Centraal. Uit brief GGD Groningen aan Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu d.d. 8-02-2016 als reactie op Kamerbrief "overlast door houtrook".

gezondheidsnormen van de WHO⁶. In de Concept brede Milieuvisie Zeist 2016 is dan ook in bijlage 3, Thema gezondheid als ambitie geformuleerd: “*Wat betreft fijnstof willen we de WHO norm, zodat gezondheid ook echt wordt gewaarborgd.*”

Vragen ad 3

1. Waarom is in het kader van het ontwerp BP geen onderzoek beschikbaar naar de (verwachte) uitstoot van het zeer gevaarlijke ultra fijnstof (PM 2,5), kankerverwekkende PAK's en andere giftige stoffen, zoals dioxine en koolmonoxide?
2. Zal voordat de raad het BP vaststelt alsnog worden voorzien in een onderzoek naar het gehele spectrum van dergelijke stoffen voor de uitstoot het HES?
3. Wegen de uitkomsten van zo'n onderzoek dan mee bij de goedkeuring voor het HES, c.q. het verlenen van de omgevingsvergunning voor het HES?
4. Zal de Omgevingsdienst Regio Utrecht een actief beleid voeren in geval van klachten en per geval/klacht vaststellen of er inderdaad sprake is van overlast?⁷
5. Is de gemeente c.q. de Omgevingsdienst bereid en wettelijk en contractueel in staat het HES een stookverbod op te leggen bij bepaalde weertypes in verband met een dreigende overschrijding van grenswaarden: windstil weer, temperatuurinversies, mist ed. en/of hoge concentraties luchtvervuiling?

4 Financieel-economische aspecten en risico's

Op 22 maart 2016 stuurde het college van B&W een brief naar de raad over de te sluiten intentieovereenkomst met de initiatiefnemer BIO Forte BV en met de woningcorporaties die de eigenaar zijn van de Gero-flat en de L-flat. Daarin staat dat de haalbaarheid van het realiseren van het plan sterk wordt beïnvloed door het ontvangen van aan te vragen SDE+ subsidie. Deze subsidieregeling wordt door het Rijk beschikbaar gesteld voor Stimulering Duurzame Energieproductie. De oorspronkelijke SDE regeling ging op 1 januari 2008 in en biedt sindsdien een per jaar aanpasbare vergoeding per kWh geproduceerde duurzame energie. In 2016 is de totale subsidiepot € 8,0 miljard en die wordt in twee rondes (maart en oktober) uitgegeven. Of de subsidieregeling ook in 2017 beschikbaar is, is op dit moment onzeker. Dit soort subsidies zijn in het algemeen alleen bedoeld voor het aanjagen van nieuwe, gewenste ontwikkelingen. De geschiedenis leert dat na verloop van tijd dergelijke regelingen weer worden afgebouwd en ingetrokken.

Rekening houdend met de beschikbaarheid van voldoende subsidie is warmteopwekking met houtsnippers een van de goedkopere vormen van duurzame energie. Bovendien is bio-energie niet afhankelijk van zon of wind. De haalbaarheidsberekeningen tonen volgens de gemeente aan dat er op deze wijze een economisch verantwoorde duurzame energievoorziening is te realiseren.

Volgens mondelinge informatie van Bio Forte BV zal in 2017 DDE+ subsidie worden aangevraagd. De verwachting van het bedrijf is dat per kilowattuur netto ca. 5.4 eurocent wordt gesubsidieerd op basis van een 12 jaar geldige beschikking. De aflossing van de lening van 6 mln. voor de totale installatie vindt plaats binnen deze periode, zodat daarna vooral de variabele kosten van de dan nog niet afgeschreven infrastructuur overblijven.

Volgens hoofdstuk 7 van het ontwerp BP wordt het plan door BIO Forte BV ontwikkeld. Alle kosten in verband met de realisatie komen voor rekening van de initiatiefnemer. Er zal door de gemeente geen financieel risico worden gelopen. De gemeente is niet betrokken bij de exploitatie of investeringen van het project. Er is door de initiatiefnemer een exploitatie- en

⁶ Zie ook de 'Luchtnota'.

⁷ Overschrijden van milieunormen, zie uitspraak RvS zaaknummer 200305677/1, d.d. 6 mei 2004) en het vervolgens zo nodig het opleggen van een stookverbod.

planschadeovereenkomst gesloten met de gemeente. Gezien het voorgaande is volgens de gemeente de financieel-economische uitvoerbaarheid van het plan voldoende verzekerd.

Vragen ad 4

1. In hoeverre is de gemeente financieel-economisch betrokken bij de afspraken met leveranciers van houtsnippers?
2. Bekostigt BIO Forte BV ook de aanleg en het onderhoud van het warmtenet?
3. Hoe juridisch hard is de subsidiegarantie op basis van de subsidiebeschikking gezien het recht van de volksvertegenwoordiging jaarlijks de rijksbegroting (inclusief subsidieregelingen) aan te passen en vast te stellen?
4. Is zonder de SDE+ subsidie het voortbestaan van het HES toch verzekerd?
5. Wat zijn de garanties daarvoor en wat betekent dat financieel-economisch voor de gemeente, de woningcorporaties en de huurders van de betreffende flats?
6. In hoeverre zijn er grenzen gesteld aan de stijging van de vaste lasten voor de eindgebruikers (huurders) bijvoorbeeld door het sluiten van een prijsvereenkomst voor de komende 10-12 jaar?⁸
7. Wanneer na verloop van tijd de kosten voor de eindgebruikers hoger worden in vergelijking met concurrerende energie leveranciers kan dan de overeenkomst worden herzien of ontbonden zonder extra kosten? Kortom, is er sprake van een monopoliepositie van de leverancier waarbij het contract tussentijds niet zonder extra kosten kan worden opgezegd?
8. Als dit het geval is hoe verhoudt zich dit tot de mededinging op de energiemarkt?
9. Wat zijn de gevolgen voor de gemeente, de corporaties en de eindgebruikers wanneer BIO Forte BV het HES niet meer kan exploiteren, zoals bij overmacht, uitstel van betaling en faillissement?
10. Wie draait op voor de kosten van de ontmanteling van de centrale in geval van buiten gebruikstelling in de toekomst?

5 Locatie

Het is wel wrang dat juist voor een houtenergiestation een stuk bos moet verdwijnen. Ook al gaat het om een klein stuk, over de compensatie ervan in de omgeving is niets bekend. Verder heeft de strook ondanks de aanwezige hekken een functie in het kader van een ecologische verbinding langs de A28 met het landgoed Vollenhoven (EHS). Ook zal het groene aanzien langs de A28 verder worden aangetast door het gebouw met de daarboven uitstekende pijp voor verbrandingsgassen.

Vragen ad 5

1. Is een andere locatie overwogen met minder negatieve effecten op de omgeving? Zo nee, waarom niet?
2. Hoe wordt in de omgeving voorzien in de compensatie voor de boskap?
3. Hoe wordt voorzien in een compensatie voor het verlies van deze ecologische verbinding in Zeist?
4. Waarom is niet voorzien in een grensbegroeiing langs de A28 in plaats van alleen klimop tegen het gebouw?

6 Evaluatie

In het ontwerp staat niets over een periodieke evaluatie van het HES en de effecten ervan. Gezien het voor Zeist en omgeving unieke karakter van het HES is een periodieke integrale evaluatie van belang, ook in relatie tot de door ons gewenste energienota Zeist (zie punt 8).

⁸ Bij de Stadsverwarming Utrecht zijn de vaste lasten voor vastrecht en huur van de warmteset de laatste 7 jaar gestegen met 26%.

De evaluatie zou bijvoorbeeld eerst na twee jaar en daarna minimaal vijfjaarlijks kunnen gebeuren. Dat biedt de grondslag om zo nodig maatregelen te nemen en bij te sturen. Niet alles is immers vooraf te voorzien zeker niet op het gebied van energie en eventueel voortgezette subsidiering (SDE-verlenging).

Vraag ad 6

1. Wordt (alsnog) voorzien in een periodieke evaluatie van de doelmatigheid en effectiviteit van het HES⁹?

7 Aanpassing plan

Naar onze ervaring worden aanpassingen van een plan vaak niet in een definitief document verwerkt. De lezer moet dan noodgedwongen werken met de laatste conceptversie en afwachten of in het betreffende plan de toegezegde aanpassingen staan opgenomen. Soms moet dan de tekst van aangenomen amendementen en overgenomen moties en andere toezeggingen uitkomst brengen. Ook ontbreken geregeld de bijlagen waarnaar in een plan wordt verwezen.

Vragen ad 7

1. Zegt de wethouder toe dat de antwoorden op de gestelde vragen en andere toezeggingen op korte termijn worden verwerkt in de definitieve teksten van het BP?
2. Zegt de wethouder tevens toe dat het BP inclusief de bijlagen beschikbaar blijft op of via de site van Zeist?

8 Energienota Zeist

Stichting beter Zeist is met Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening dat de zinvolheid van het plan pas goed kan worden beoordeeld, wanneer Zeist zou beschikken over een **energienota** met uitgangspunten (o.a. Zeist energieneutraal in 2030), criteria en toetsingsnormen voor dit soort initiatieven. Dat biedt ook de mogelijkheid het totale netto (milieu)rendement van de centrale integraal te beoordelen.

Vraag ad 8

1. Acht de raad het met ons wenselijk voor Zeist een energienota op te stellen met uitgangspunten (o.a. Zeist energieneutraal in 2030), criteria en toetsingsnormen onder meer voor een integrale beoordeling van dit soort initiatieven?

Ten Slotte

Graag verneemt Stichting Beter Zeist de antwoorden op de betreffende vragen. Verder vragen wij in afwachting van de gewenste energienota het plan nu niet vast te stellen c.q. aan te houden. Dat geldt des te meer zolang er geen duidelijkheid bestaat over de continuïteit van de voor het energiestation voorwaardelijke subsidieregeling.

Alvast dank voor de aandacht voor deze inspraakreactie.

Hoogachtend,

Stichting Beter Zeist
Egbert Visscher, voorzitter

⁹ Dus een evaluatie die verder gaat dan die van de jaarlijkse planning en controlcyclus.